Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (peto vijeće)

9. lipnja 2016.*

„Žalba – Zabranjeni sporazumi – Članak 81. UEZ-a – Tržište cestovnog bitumena u Španjolskoj – Podjela tržišta i usklađivanje cijena – Predugo trajanje postupka pred Općim sudom Europske unije – Predugo trajanje postupka pred Europskom komisijom – Žalba u vezi s troškovima postupka“

U predmetu C-616/13 P,

povodom žalbe na temelju članka 56. Statuta Suda Europske unije, podnesene 27. studenoga 2013.,

Productos Asfálticos (PROAS) SA, sa sjedištem u Madridu (Španjolska), koji zastupa C. Fernández Vicién, *abogada*,

žalitelj,

a druga stranka postupka je:

Europska komisija, koju zastupaju C. Urraca Caviedes i F. Castillo de la Torre, u svojstvu agenata, uz asistenciju A. J. Rivasa, *avocat*,

tuženik u prvom stupnju,

SUD (peto vijeće),

u sastavu: T. von Danwitz, predsjednik četvrtog vijeća, u svojstvu predsjednika petog vijeća, K. Lenaerts, predsjednik Suda, u svojstvu suca petog vijeća, D. Šváby (izvjestitelj), A. Rosas i C. Vajda, suci,

nezavisni odvjetnik: N. Jääskinen,

tajnik: A. Calot Escobar,

uzimajući u obzir pisani postupak,

odlučivši, nakon što je saslušao nezavisnog odvjetnika, da u predmetu odluči bez mišljenja,

donosi sljedeću

* Jezik postupka: španjolski

Presudu

1 Productos Asfálticos (PROAS) SA svojom žalbom zahtijeva ukidanje presude Općeg suda Europske unije od 16. rujna 2013., PROAS/Komisija (T-495/07, u daljnjem tekstu: pobijana presuda, EU:T:2013:452), kojom je taj sud odbio njezinu tužbu radi poništenja Odluke Komisije C(2007) 4441 *final* od 3. listopada 2007. o postupku primjene članka [81. UEZ-a] (Predmet COMP/38.710 – Bitumen (Španjolska)) (u daljnjem tekstu: sporna odluka) u dijelu u kojem se na njega odnosi i, podredno, radi smanjenja iznosa izrečene novčane kazne.

Pravni okvir

Uredba (EZ) br. 1/2003

2 Članak 31. Uredbe Vijeća (EZ) br. 1/2003 od 16. prosinca 2002. o provedbi pravila o tržišnom natjecanju koja su propisana člancima 81. i 82. [UEZ-a] (SL 2003., L 1, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 8., svezak 1., str. 165.) određuje da „Sud ima neograničenu nadležnost u nadzoru odluka Komisije kojima ista izriče novčane kazne ili periodične penale [i da] može takve odluke ukinuti, ili smanjiti ili povećati iznos novčane kazne ili periodičnog penala”.

Smjernice iz 1998.

3 Smjernice o metodi za utvrđivanje novčanih kazni koje se propisuju u skladu s člankom 15. stavkom 2. Uredbe br. 17 i člankom [65. stavkom 5. UEZUČ-a] (SL 1998., C 9, str. 3., u daljnjem tekstu: Smjernice iz 1998.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 8., svezak 4., str. 6.) u svojoj točki 1., A., koja se odnosi na ocjenu težine povrede, određuju:

„A. Težina

Kod ocjene težine povrede, mora se uzeti u obzir vrsta povrede, njezin stvaran učinak na tržište, kada ga je moguće izmjeriti, kao i veličina mjerodavnog tržišta u zemljopisnom smislu.

Povrede se stoga mogu podijeliti u tri kategorije: manje povrede, teške povrede i vrlo teške povrede.

[...]

— *vrlo teške povrede:*

Tu se uglavnom radi o horizontalnim ograničenjima kao što su cjenovni karteli i kvote koje proizlaze iz podjele tržišta [...]

Moguće novčane kazne: iznad 20 milijuna [eura].”

[...]”

Okolnosti spora i sporna odluka

4 Okolnosti spora izložene su u točkama 1. do 89. pobijane presude i mogu se sažeti kako slijedi.

5 Proizvod obuhvaćen povredom je penetracijski bitumen, to jest vrsta neobrađenog bitumena koji se upotrebljava za gradnju i održavanje cesta.

6 Španjolsko tržište bitumena čine, s jedne strane, tri proizvođača, grupe Repsol, CEPSA-PROAS i BP5, i, s druge strane, uvoznici, među kojima se nalaze i grupe Nynäs i Petrogal.

7 Grupa CEPSA-PROAS međunarodna je grupa društava u sektoru energetike, uvrštena na burzu i prisutna u više zemalja. PROAS, društvo kći u stopostotnom vlasništvu Compañía Española de Petróleos (CEPSA) SA od 1. ožujka 1991., prodaje bitumen koji potonje društvo proizvodi i prodaje druge bitumenske proizvode.

8 Nakon što je jedno od društava iz grupe BP podnijelo 20. lipnja 2002. zahtjev za oslobađanje u skladu s Obavijesti Komisije o oslobađanju od kazni i smanjenju kazni u slučajevima kartela (SL 2002., C 45, str. 3.; u daljnjem tekstu: Obavijest o suradnji iz 2002.), provedene su 1. i 2. listopada 2002. provjere kod grupa Repsol, CEPSA-PROAS, BP i Nynäs i Petrogal.

9 Komisija je 6. veljače 2004. predmetnim poduzetnicima poslala prvu seriju zahtjeva za pružanje informacija u skladu s člankom 11. stavkom 3. Uredbe Vijeća br. 17 od 6. veljače 1962., Prva uredba o provedbi članaka [81. i 82. UEZ-a] (SL 1962., 13, str. 204.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 8., svezak 3., str. 3.).

10 Društva iz grupe Repsol i PROAS podnijela su 31. ožujka odnosno 5. travnja 2004. telefaksom zahtjev Komisiji u skladu s Obaviješću o suradnji iz 2002., popraćen korporativnom izjavom.

11 Nakon što je predmetnim poduzetnicima poslala druga četiri zahtjeva za pružanje informacija, Komisija je formalno pokrenula postupak te između 24. i 28. kolovoza 2006. grupama BP, Repsol, CEPSA PROAS, Nynäs i Petrogal dostavila obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku.

12 Komisija je 3. listopada 2007. donijela spornu odluku kojom je utvrdila da je 13 društava njezinih adresata sudjelovalo u nizu sporazuma o podjeli tržišta i usklađivanju cijena penetracijskog cestovnog bitumena u Španjolskoj (uz iznimku Kanarskih otoka).

13 Komisija je smatrala da se svako od dvaju utvrđenih ograničenja tržišnog natjecanja, to jest horizontalni sporazumi o podjeli tržišta i usklađivanje cijena, po svojoj naravi ubraja u najteže povrede članka 81. UEZ-a koje mogu, u skladu sa sudskom praksom, opravdati kvalifikaciju povreda kao „vrlo teške”.

14 Komisija je utvrdila „početni iznos” novčanih kazni koje treba izreći u visini od 40 000 000 eura uzimajući u obzir težinu povrede, vrijednost predmetnog tržišta, procijenjenu na 286 400 000 eura u 2001., posljednjoj cijeloj godini povrede, i činjenicu da se povreda ograničila na prodaje bitumena samo u jednoj državi članici.

15 Komisija je nakon toga svrstala društva adresate sporne odluke u različite kategorije, određene ovisno o njihovoj relativnoj važnosti za predmetno tržište, u svrhu primjene diferenciranog tretmana na način da se uzme u obzir njihov stvaran gospodarski kapacitet za uzrokovanje značajne štete tržišnom natjecanju.

16 Grupa Repsol i društvo PROAS, koji su u 2001. imali udjele na predmetnom tržištu od 34,04 % i 31,67 %, svrstani su u prvu kategoriju, grupa BP, koja je imala udjel na tržištu od 15,19 %, u drugu kategoriju, a grupe Nynäs i Petrogal, čiji su udjeli na tržištu bili između 4,54 % i 5,24 %, u treću kategoriju. Na temelju toga „osnovni iznosi” novčanih kazni koje je trebalo izreći bili su prilagođeni na sljedeći način:

— prva kategorija, za grupu Repsol i PROAS: 40 000 000 eura;

— druga kategorija, za grupu BP: 18 000 000 eura;

— treća kategorija za grupe Nynäs i Petrogal: 5 500 000 eura.

17 Nakon povećanja „osnovnog iznosa” novčanih kazni s obzirom na trajanje povrede, što u pogledu PROAS-a iznosi jedanaest godina i sedam mjeseci (od 1. ožujka 1991. do 1. listopada 2002.), Komisija je zaključila da iznos novčane kazne koju mu treba izreći treba biti 30 % viši zbog otegotnih okolnosti s obzirom na to da je taj poduzetnik bio među značajnim „pokretačima” zabranjenog sporazuma.

18 Komisija je također odlučila da na temelju Obavijesti o suradnji iz 2002. PROAS ima pravo na smanjenje od 25 % iznosa novčane kazne koja bi mu inače bila izrečena.

19 Na temelju tih elemenata društvima CEPSA i PROAS izrečena je zajednička i solidarna novčana kazna od 83 850 000 eura.

Postupak pred Općim sudom i pobijana presuda

20 Tužbom podnesenom tajništvu Općeg suda 20. prosinca 2007. žalitelj je zatražio poništenje sporne odluke u dijelu u kojem se na njega odnosi i, podredno, smanjenje iznosa novčane kazne koja mu je izrečena. Također je zatražio da se Komisiji naloži snošenje troškova.

21 U prilog svojoj tužbi žalitelj je istaknuo osam tužbenih razloga.

22 Opći sud odbio je sve navedene tužbene razloge kao i tužbu u cjelini.

23 Komisija je protutužbom od Općeg suda zatražila da u ostvarivanju svoje neograničene nadležnosti uveća iznos novčane kazne izrečene PROAS-u, što je Opći sud odbio.

Zahtjevi stranaka

24 Svojom žalbom PROAS zahtijeva od Suda da:

— ukine pobijanu presudu;

— donese konačnu odluku o sporu bez vraćanja predmeta Općem sudu na ponovno odlučivanje, i to tako da poništi spornu odluku ili, podredno, da smanji iznos novčane kazne koja mu je izrečena;

— podredno, vrati predmet na ponovno suđenje Općem sudu; i

— naloži Komisiji snošenje troškova obaju postupaka.

25 Komisija od Suda zahtijeva da:

— odbije žalbu i

— žalitelju naloži snošenje troškova.

O žalbi

26 U prilog svojoj žalbi žalitelj ističe četiri žalbena razloga.

27 Prvi žalbeni razlog, koji ima četiri dijela, temelji se na povredi članka 47. Povelje Europske unije o temeljnim pravima (u daljnjem tekstu: Povelja), članka 261. UFEU-a i članka 31. Uredbe br. 1/2003. Drugim žalbenim razlogom, koji valja prije ispitati, žalitelj tvrdi da je Opći sud pogrešno protumačio

točku 1. A. Smjernica iz 1998. Treći žalbeni razlog temelji se na povredi načela poštovanja razumnog roka. Četvrti žalbeni razlog odnosi se na nepoštovanje članka 87. stavka 2. Poslovnika Općeg suda u verziji mjerodavnoj za spor.

Drugi žalbeni razlog koji se temelji na pogrešnom tumačenju točke 1. A. Smjernica iz 1998.

Argumentacija stranaka

28 Drugim žalbenim razlogom, usmjerenim protiv točaka 129. do 135., 140. do 143., 149. te 439. do 442. pobijane presude, žalitelj prigovara Općem sudu da je povrijedio načela pravne sigurnosti i jednakog postupanja kao i njegova prava obrane, pogrešno protumačivši točku 1. A. Smjernica iz 1998.

29 Kao prvo, on smatra da je prema tekstu te točke i ciljevima politike tržišnog natjecanja Opći sud morao provjeriti je li Komisija radi određivanja osnovnog iznosa novčane kazne uzela u obzir učinak predmetne povrede na tržište s obzirom na to da je taj učinak u ovom slučaju bio „mjerljiv".

30 Međutim, Opći sud navodno je dopustio da Komisija spornu povredu ocijeni „vrlo teškom" u smislu te točke i da osnovni iznos novčane kazne odredi u dvostrukom najmanjem iznosu predviđenom za takve povrede bez ocjene njezina učinka.

31 Opći sud na taj je način povrijedio i obvezujući karakter Komisijinih vlastitih smjernica, omogućio joj je da odstupi od svoje ranije prakse odlučivanja i povrijedio je članak 47. Povelje pretvorivši, prema žaliteljevu mišljenju, pretpostavku prema kojoj su zabranjeni sporazumi vrlo teške povrede „već zbog same svoje naravi" u neoborivu predmnijevu.

Ocjena Suda

32 Ovi žalbenim razlogom tužitelj prigovara da je Opći sud počinio pogrešku koja se tiče prava ocijenivši da je Komisija spornu povredu mogla ocijeniti „vrlo teškom", u smislu točke 1. A. Smjernica iz 1998. već zbog same svoje naravi.

33 U tom pogledu, dovoljno je u skladu s ustaljenom sudskom praksom podsjetiti na to da se sukladno Smjernicama iz 1998. horizontalni zabranjeni sporazumi o cijenama ili podjeli tržišta mogu kvalificirati kao vrlo teške povrede već samo na temelju svoje naravi a da Komisija nije dužna dokazati konkretan učinak povrede na tržište (vidjeti u tom smislu presude od 3. rujna 2009., Prym i Prym Consumer/Komisija, C-534/07 P, EU:C:2009:505, t. 75.; od 24. rujna 2009., Erste Group Bank i dr./Komisija, C-125/07 P, C-133/07 P i C-137/07 P, EU:C:2009:576, t. 103.; kao i od 8. svibnja 2013., Eni/Komisija, C-508/11 P, EU:C:2013:289, t. 97.).

34 Stoga je Opći sud pravilno i bez povrede načela pravne sigurnosti i jednakog postupanja, žaliteljevih prava obrane ili pak članka 47. Povelje odbio žaliteljevu argumentaciju prema kojoj Komisija nije smjela spornu povredu ocijeniti „vrlo teškom" u smislu točke 1. A. Smjernica iz 1998. bez ocjene njezina učinka na tržište, naglasivši najprije u točki 130. pobijane presude da je sporna povreda ostvarena u obliku horizontalnih sporazuma o podjeli tržišta i usklađivanjem cijena i uputivši zatim u točki 133. iste presude na sudsku praksu koja se u biti navodi u prethodnoj točki ove presude.

35 Posljedično, drugi žalbeni razlog treba odbaciti kao neosnovan.

Prvi žalbeni razlog koji se temelji na povredi članka 47. Povelje, članka 261. UFEU-a i članka 31. Uredbe br. 1/2003

Prvi i drugi dio prvog žalbenog razloga koji se temelje na iskrivljavanju žaliteljevih razloga koje je istaknuo u tužbi odnosno na povredi prava na djelotvornu sudsku zaštitu

– Argumentacija stranaka

36 Prvim dijelom prvog žalbenog razloga žalitelj prigovara da je Opći sud u točkama 125., 127. i 140. do 142. pobijane presude iskrivio njegove razloge koje je istaknuo u tužbi. Tako je navodno, prema njegovu mišljenju, smatrao, s jedne strane, da žalitelj osporava samo kvalifikaciju predmetne povrede kao „vrlo teške" a da pritom nije odvojeno osporavao osnovni iznos novčane kazne koji je na njega bio primijenjen. S druge strane, navodno je ocijenio da se žalitelj na specifične elemente španjolskog tržišta pozvao kao na olakotne okolnosti, a ne kao na čimbenike koji upućuju na manju težinu sporne povrede.

37 Na taj način Opći sud mu ni u jednom trenutku nije dopustio da ospori osnovni iznos od 40 000 000 eura koji je Komisija primijenila u spornoj odluci pa mu je tako onemogućio da se brani.

38 U tom pogledu, žalitelj također u okviru drugog dijela prvog žalbenog razloga, usmjerenog protiv točaka 129. do 143., 149. do 160. i 439. do 446. pobijane presude, tvrdi da je Opći sud povrijedio „svoju obvezu da u pogledu sporne odluke izvrši nadzor na temelju svoje neograničene nadležnosti sukladno članku 261. UFEU-a i članku 31. Uredbe br. 1/2003" s obzirom na to da nije samostalno proučio njegove argumente u vezi s težinom povrede i da je nekritički samo preuzeo Komisijina stajališta iz sporne odluke kao i njezino tumačenje vlastitih smjernica.

39 Žalitelj tvrdi da je Opći sud samo ponovio navode o težini i zemljopisnom opsegu povrede sadržane u spornoj odluci, dok je on isticao da Komisija nije dovoljno obrazložila svoju odluku u tom pogledu. Žalitelj također smatra da Opći sud nedovoljno uzima u obzir činjenicu da su u ovom slučaju postojali pritisci španjolske vlade, osobito kada u točki 138. pobijane presude navodi da je s tim u vezi riječ samo o odobravanju ili toleriranju povrede nacionalnih tijela. Nadalje smatra da u pogledu konkretnog učinka spornog zabranjenog sporazuma na tržište samo upućuje na Smjernice iz 1998. i daje bespredmetno obrazloženje u vezi s prilagodbom osnovnog iznosa novčane kazne.

40 Usto, Opći sud navodno je propustio „ispitati [spornu] odluku izvršavajući svoju ovlast nadzora na temelju neograničene nadležnosti".

41 Komisija smatra da su prvi i drugi dio prvog žalbenog razloga očito neosnovani.

– Ocjena Suda

42 Što se tiče drugog dijela prvog žalbenog razloga, koji valja prije ispitati, treba podsjetiti da se sustav sudskog nadzora Komisijinih odluka u vezi s postupcima na temelju članaka 101. i 102. UFEU-a sastoji od kontrole zakonitosti akata institucija, koja je utvrđena u članku 263. UFEU-a, a koja, sukladno odredbi članka 261. UFEU-a i na zahtjev tužitelja, može biti nadopunjena ovlašću neograničene nadležnosti Općeg suda u vezi sa sankcijama koje u tom području izriče Komisija (presuda od 21. siječnja 2016., Galp Energía España i dr./Komisija, C-603/13 P, EU:C:2016:38, t. 71.).

43 U vezi s time, kao što je to Sud više puta imao priliku pojasniti, opseg nadzora zakonitosti predviđenog u članku 263. UFEU-a proteže se na sve elemente Komisijinih odluka u vezi s postupcima na temelju članaka 101. i 102. UFEU-a nad kojima Opći sud provodi detaljan nadzor kako prava tako i činjenica u pogledu razloga koje navedu tužitelji i uzimajući u obzir sve elemente koje su tužitelji naveli, prije ili

nakon donošenja odluke, ranije u okviru upravnog postupka ili pak prvi put u okviru postupka pred Općim sudom, ako su ti elementi važni za nadzor zakonitosti Komisijine odluke (presuda od 21. siječnja 2016., Galp Energía España i dr./Komisija, C-603/13 P, EU:C:2016:38, t. 72.).

44 Nasuprot tomu, doseg neograničene nadležnosti dodijeljene Općem sudu, za razliku od nadzora zakonitosti iz članka 263. UFEU-a, strogo je ograničen na utvrđivanje iznosa novčane kazne (presuda od 21. siječnja 2016., Galp Energía España i dr./Komisija, C-603/13 P, EU:C:2016:38, t. 76.).

45 Stoga, u pogledu drugog dijela prvog žalbenog razloga koji se tiče nepoštovanja članka 261. UFEU-a i članka 31. Uredbe br. 1/2003, treba smatrati da je on usmjeren protiv činjenice da Opći sud nije izvršio nadzor na temelju neograničene nadležnosti u pogledu iznosa novčane kazne izrečene u spornoj odluci.

46 Međutim, valja utvrditi da je Opći sud u točkama 129. do 164. pobijane presude podrobno izložio čimbenike koje je uzeo u obzir radi ocjene stupnja težine sporne povrede koji je Komisija prihvatila u spornoj odluci.

47 U tom pogledu Opći sud je, kao prvo, smatrao da je Komisija pravilno ocijenila da je sporna povreda „vrlo teška” u smislu točke 1. A. Smjernica iz 1998.

48 Kao drugo, Opći sud je smatrao da je Komisija u svakom slučaju mogla valjano odrediti svotu od 40 000 000 eura kao osnovni iznos novčane kazne izrečene PROAS-u a da nije bila dužna uzeti u obzir konkretan učinak zabranjenog sporazuma na predmetno tržište. U tom je pogledu zaključio da tužitelj nije dokazao da to tržište nije bilo ograničeno na nacionalnu razinu. Nadalje, uzeo je u obzir ukupnu vrijednost španjolskog tržišta penetracijskog bitumena tijekom 2001. kao i PROAS-ove tržišne udjele koji su zajedno iznosili 31,67 %.

49 Na kraju, uzimajući u obzir te elemente, Opći sud je u točki 158. pobijane presude utvrdio da „čak ako se i pretpostavi da zabranjeni sporazum nije imao konkretan učinak na predmetno tržište, to ne bi navelo Opći sud da izmijeni iznos novčane kazne”.

50 U odnosu na obrazloženje u točkama 439. do 446. pobijane presude ne može se reći da Opći sud nije izvršio nadzor na temelju neograničene nadležnosti. Naime, Opći sud daje činjenično potkrijepljen odgovor na žaliteljeve prigovore, i to s vlastitom argumentacijom u pogledu svakog od njih. Isto vrijedi u pogledu prigovora, kao prvo, u vezi s nepostojanjem obrazloženja sporne odluke u odnosu na nepostojanje konkretnog učinka spornog zabranjenog sporazuma na tržište, kao drugo, u vezi sa zabludom sudionika u povredi u pogledu dopuštenosti sporazuma do koje je došlo zbog intervencionizma španjolske vlade i, kao treće, u vezi s ocjenom doprinosa svakog od sudionika u povredi na temelju njihovih prihoda od penetracijskog bitumena.

51 Usto, sama činjenica da je Opći sud izvršavajući svoju ovlast neograničene nadležnosti u pogledu novčane kazne izrečene PROAS-u, u točkama 157., 158. i 449. pobijane presude potvrdio i više elemenata Komisijine ocjene u spornoj odluci, u pogledu kojih je prethodno utvrdio da su zakoniti, ne može značiti da on nije izvršio nadzor na temelju neograničene nadležnosti (vidjeti u tom smislu presudu od 8. svibnja 2013., Eni/Komisija, C-508/11 P, EU:C:2013:289, t. 99.).

52 Nadalje, u dijelu u kojem tužitelj osporava ocjenu Općeg suda u pogledu dokaza o pritiscima španjolske vlade i to što Opći sud s tim u vezi smatra da je riječ samo o odobravanju ili toleriranju povrede nacionalnih tijela, valja podsjetiti da je prema ustaljenoj sudskoj praksi Suda Opći sud jedini nadležan za utvrđivanje i ocjenu činjenica i, načelno, za ispitivanje dokaza za koje smatra da dokazuju te činjenice. Ako su ti dokazi bili prikupljeni na pravilan način i ako su bila poštovana opća načela prava kao i pravila postupka primjenjiva u području tereta dokazivanja i izvođenja dokaza, ocjena dokazne vrijednosti podnesenih elemenata isključivo je na Općem sudu. Ta ocjena dakle, osim u

slučaju iskrivljavanja tih elemenata, ne predstavlja pitanje prava koje bi samo po sebi bilo podvrgnuto kontroli Suda (vidjeti presudu od 20. siječnja 2016., Toshiba Corporation/Komisija, C-373/14 P, EU:C:2016:26, t. 40.).

53 Stoga drugi dio prvog žalbenog razloga treba odbiti, dijelom kao nedopušten, a dijelom kao neosnovan.

54 Što se tiče prvog dijela prvog žalbenog razloga koji se temelji na navodnom iskrivljavanju njegovih razloga koje je istaknuo pred Općim sudom, bespredmetan je argument prema kojem je Opći sud pogrešno smatrao da žalitelj osporava samo kvalifikaciju predmetne povrede kao „vrlo teške” a da pritom nije odvojeno osporavao osnovni iznos novčane kazne koji je na njega primijenjen. Naime, kako proizlazi iz točke 48. ove presude, Opći sud ni u kojem slučaju nije se ograničio samo na ispitivanje kvalifikacije predmetne povrede kao „vrlo teške”, nego je provjerio i određivanje osnovnog iznosa.

55 Isto vrijedi i u pogledu argumenta prema kojem je Opći sud ocijenio da se žalitelj na specifične elemente španjolskog tržišta pozvao kao na olakotne okolnosti, a ne kao na čimbenike koji upućuju na manju težinu sporne povrede. Naime, budući da je Opći sud ispitao žaliteljeve navode u vezi sa značajkama španjolskog tržišta prilikom ocjene olakotnih okolnosti, ni u kojem slučaju ne može se prigovoriti Općem sudu da ih nije ispitao prilikom ocjene težine povrede (vidjeti presudu od 5. prosinca 2013., Solvay Solexis/Komisija, C-449/11 P, neobjavljena, EU:C:2013:802, t. 78. i 79.).

56 Iz toga proizlazi da prvi dio prvog žalbenog razloga valja odbiti kao bespredmetan.

Treći dio prvog žalbenog razloga koji se temelji na povredi načela jednakog postupanja

57 Trećim dijelom prvog žalbenog razloga žalitelj prigovara da je Opći sud povrijedio načelo jednakog postupanja kada je u točkama 161. do 164. pobijane presude ocijenio da Komisija smije odstupiti od svoje ranije prakse odlučivanja, kako osobito proizlazi iz njezine Odluke C(2006) 4090 *final* od 13. rujna 2006. u vezi s postupkom primjene članka [81. UEZ-a] (predmet COMP/F/38.456 – Bitumen (Nizozemska)).

58 U tom pogledu, dovoljno je podsjetiti, poput Općeg suda u točki 161. pobijane presude, da prema ustaljenoj sudskoj praksi Suda ranija praksa u odlukama Komisije ne predstavlja pravni okvir u pogledu novčanih kazni u području tržišnog natjecanja (presuda od 23. travnja 2015., LG Display i LG Display Taiwan/Komisija, C-227/14 P, EU:C:2015:258, t. 67. i navedena sudska praksa).

59 Stoga treći dio prvog žalbenog razloga treba odbiti kao neosnovan.

Četvrti dio prvog žalbenog razloga koji se temelji na propuštanju Općeg suda da stvarno analizira PROAS-ov specifični doprinos spornoj povredi i njegovu odbijanju da odredi tražene mjere upravljanja postupkom

– Argumentacija stranaka

60 Četvrtim dijelom prvog žalbenog razloga usmjerenim protiv točaka 209. i 215. pobijane presude, tužitelj prigovara Općem sudu, s jedne strane, da je počinio pogrešku kada je uz obrazloženje da je riječ o novom navodu odbio ispitati žaliteljev argument prema kojem je Komisijina metoda izračuna prihoda od prodaje mogla dovesti do umjetnog povećanja njegova doprinosa u zabranjenom sporazumu s obzirom na to da je Komisija isključila prodaje drugih sudionika u zabranjenom sporazumu unutar grupe kao i u pogledu ostalih proizvoda, osim penetracijskog bitumena.

61 S druge strane, smatra da je Opći sud počinio pogrešku koja se tiče prava kada je odbio njegov zahtjev za određivanje mjera upravljanja postupkom kako bi se Komisiji naložilo da dostavi dokumente na temelju kojih bi žalitelj mogao dokazati da je Komisija počinila pogrešku prilikom određivanja PROAS-ova specifičnog doprinosa u predmetnom kartelu. Opći sud je na taj način žalitelju onemogućio da djelotvorno izloži svoju argumentaciju.

62 Komisija smatra da taj dio prvog žalbenog razloga treba odbiti.

– Ocjena Suda

63 Što se tiče žaliteljeva prigovora u pogledu toga da Opći sud nije stvarno ispitao PROAS-ov specifični doprinos spornoj povredi, valja utvrditi da je riječ o pogrešnom tumačenju pobijane presude.

64 Iz te presude naime proizlazi da je Opći sud argumentirano odbio taj prigovor. Opći sud je u tu svrhu, poglavito u točkama 204. do 208. pobijane presude, naveo razloge zbog kojih Komisija za referentnu poslovnu godinu na temelju koje je određen osnovni iznos novčane kazne nije mogla uzeti u obzir prihode grupe Repsol od prodaje društvu Composán Distribución SA, a u točkama 211. do 215. te presude dodatno je utvrdio da žalitelj uopće nije izložio neku argumentaciju u pogledu ostalih društava iz te grupe.

65 Stoga, ako se i pretpostavi da je Opći sud u točki 209. iste presude pogrešno utvrdio da je argumentacija koju je žalitelj u tom pogledu izložio istaknuta tek u tom postupku, Opći sud je provodeći svoje suvereno ocjenjivanje činjenica u dovoljnoj mjeri iznio razloge zbog kojih je smatrao da Komisija prilikom određivanja osnovnog iznosa novčane kazne izrečene žalitelju nije povrijedila načela proporcionalnosti i jednakog postupanja.

66 Što se tiče odbijanja Općeg suda da usvoji žaliteljev zahtjev za određivanje mjera upravljanja postupkom ili izvođenja dokaza, valja podsjetiti da prema ustaljenoj sudskoj praksi samo Opći sud ocjenjuje moguću potrebu za dopunom podataka kojima raspolaže o predmetima o kojima odlučuje (vidjeti u tom smislu presudu od 14. ožujka 2013., Viega/Komisija, C-276/11 P, neobjavljena, EU:C:2013:163, t. 39. i navedenu sudsku praksu).

67 Uzimajući u obzir dostatno obrazloženje Općeg suda u točkama 204. do 208. pobijane presude u pogledu toga da dokumenti u vezi s prodajama grupe Repsol društvu Composán Distribución SA nisu značajni, žaliteljevi navodi o mogućoj korisnosti tih dokumenata za njegovu obranu nisu sami za sebe dovoljni kako bi se dokazalo da Opći sud nije bio u stanju donijeti odluku uz potpuno poznavanje činjenica predmeta. Stoga na temelju tih navoda ne može nastati obveza za Opći sud da posegne za mjerama upravljanja postupkom ili izvođenja dokaza (vidjeti analogijom presudu od 19. ožujka 2015., Dole Food i Dole Fresh Fruit Europe/Komisija, C-286/13 P, EU:C:2015:184, t. 59.).

68 Slijedom toga, taj prigovor treba odbiti kao neosnovan kao i četvrti dio prvog žalbenog razloga u cijelosti.

69 S obzirom na prethodno navedeno, valja odbiti prvi žalbeni razlog.

Treći žalbeni razlog koji se temelji na činjenici da je Opći sud povrijedio načelo poštovanja razumnog roka

Argumentacija stranaka

70 Trećim žalbenim razlogom usmjerenim protiv točaka 372. do 400. pobijane presude tužitelj prigovara Općem sudu da je, s jedne strane, počinio pogrešku koja se tiče prava kada je smatrao da je Komisija upravni postupak koji je trajao oko pet godina i četiri mjeseca provela u razumnom roku i da, stoga, nije povrijedila načelo dobre uprave. U tom pogledu, žalitelj tvrdi da se trajanje tog postupka ne može ocijeniti razumnim s obzirom na Komisijino poštovanje zastarnog roka određenog Uredbom br. 1/2003. Također tvrdi da je predugo trajanje navedenog postupka dovelo do toga da mu je određena veća novčana kazna nego što bi mu bila izrečena da je postupak zaključen u razumnom roku, uzimajući u obzir postupno postroženje Komisijine politike u području novčanih kazni za povrede pravila tržišnog natjecanja.

71 S druge strane, žalitelj prigovara da je sudski postupak pred Općim sudom trajao predugo, i to pet godina i devet mjeseci, što se ne može opravdati nikakvom izvanrednom okolnošću.

72 Uzimajući u obzir činjenicu da su upravni i sudski postupak zajedno trajali dulje od jedanaest godina, čemu treba dodati i trajanje ovog žalbenog postupka, žalitelj od Suda zahtijeva da izravno poduzme mjere kako bi se odgovorilo na tu povredu načela poštovanja razumnog roka i dobre uprave, i to tako da ukine pobijanu presudu i sam odluči o predmetu na način da poništi spornu odluku ili, podredno, da zbog toga smanji iznos novčane kazne tako da žalitelj ne mora podnijeti tužbu za naknadu štete Općem sudu.

73 Komisija u pogledu navoda o povredi razumnog roka, kako u upravnom tako i u sudskom postupku, tvrdi da tužitelj Općem sudu mora podnijeti tužbu za naknadu štete. Također dodaje da žalitelj u svakom slučaju nije pružio nijedan dokaz na temelju kojeg bi se utvrdilo da su postupci pred Komisijom i Općim sudom trajali predugo uzimajući u obzir okolnosti predmeta, bez obzira na to promatra li ih se zasebno ili zajedno.

Ocjena Suda

74 Što se tiče prvog dijela ovog žalbenog razloga kojim žalitelj prigovara da je Opći sud počinio pogrešku koja se tiče prava utvrdivši da je upravni postupak proveden u razumnom roku, valja podsjetiti da iako povreda načela poštovanja razumnog roka može opravdati poništenje odluke donesene u upravnom postupku na temelju članka 101. ili 102. UFEU-a ako je istodobno dovela do povrede prava obrane dotičnog poduzetnika (vidjeti u tom smislu presudu od 21. rujna 2006., Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied/Komisija, C-105/04 P, EU:C:2006:592, t. 42. i 43.), Komisijina povreda razumnog roka trajanja takvog upravnog postupka, ako se pretpostavi da je dokazana, ne može dovesti do smanjenja iznosa izrečene novčane kazne (vidjeti u tom smislu presudu od 8. svibnja 2014., Bolloré/Komisija, C-414/12 P, neobjavljena, EU:C:2014:301, t. 109.).

75 U ovom slučaju, valja istaknuti da je Opći sud u točkama 375. do 377. pobijane presude konačno utvrdio da žalitelj nije dokazao da je navodno predugo trajanje upravnog postupka moglo utjecati na ostvarenje njegovih prava obrane, a to žalitelj uostalom u svojoj žalbi nije osporavao.

76 Stoga Opći sud nije počinio pogrešku koja se tiče prava kada je odbio žaliteljev tužbeni razlog kojim je na temelju navodno predugog trajanja upravnog postupka zahtijevao poništenje sporne odluke.

77 U tom pogledu, to što je predugo trajanje navedenog postupka prema žaliteljevu mišljenju dovelo do toga da mu je određena veća novčana kazna nego što bi mu bila izrečena da je isti postupak zaključen u razumnom roku bez ikakvog je značaja s obzirom na to da je riječ o potpuno spekulativnom argumentu.

78 Slijedom toga, žaliteljevu argumentaciju u tom pogledu treba odbiti kao neosnovanu.

79 U dijelu u kojem žalitelj s obzirom na navodno predugo trajanje upravnog postupka podredno zahtijeva smanjenje iznosa novčane kazne koja mu je izrečena, valja kao u točki 74. ove presude istaknuti da je takva argumentacija bespredmetna.

80 Prema tome, prvi dio trećeg žalbenog razloga ne može se prihvatiti.

81 Što se tiče drugog dijela tog žalbenog razloga kojim žalitelj tvrdi da je Opći sud povrijedio njegovo pravo na suđenje u razumnom roku, valja podsjetiti da povreda od strane suda Unije obveze, koja proizlazi iz članka 47. drugog stavka Povelje, da u predmetima koji su mu podneseni presudi u razumnom roku treba biti sankcionirana u postupku za naknadu štete pokrenutom pred Općim sudom jer upravo takva tužba predstavlja djelotvoran pravni lijek. Stoga se zahtjev za popravljanje štete pretrpljene nepoštovanjem razumnog roka od strane Općeg suda ne može podnijeti izravno Sudu u okviru žalbe, nego se mora podnijeti samome Općem sudu (vidjeti osobito presude od 10. srpnja 2014., Telefónica i Telefónica de España/Komisija, C-295/12 P, EU:C:2014:2062, t. 66.; od 9. listopada 2014., ICF/Komisija, C-467/13 P, EU:C:2014:2274, t. 57.; kao i od 12. studenoga 2014., Guardian Industries i Guardian Europe/Komisija, C-580/12 P, EU:C:2014:2363, t. 17. i 18.).

82 Opći sud, nadležan na temelju članka 256. stavka 1. UFEU-a, dužan je odlučiti o zahtjevu za naknadu štete koji mu je podnesen, i to u vijeću u drukčijem sastavu od sastava u predmetu u kojem se vodio postupak čije je trajanje predmet kritika (vidjeti u tom smislu presude od 10. srpnja 2014., Telefónica i Telefónica de España/Komisija, C-295/12 P, EU:C:2014:2062, t. 67.; od 9. listopada 2014., ICF/Komisija, C-467/13 P, EU:C:2014:2274, t. 58.; kao i od 12. studenoga 2014., Guardian Industries i Guardian Europe/Komisija, C-580/12 P, EU:C:2014:2363, t. 19.).

83 S obzirom na navedeno, kada je, bez potrebe da stranke u vezi s tim podnesu dodatne dokaze, očito da je Opći sud na dovoljno ozbiljan način povrijedio svoju obvezu suđenja u razumnom roku, Sud to može utvrditi (vidjeti osobito presude od 9. listopada 2014., ICF/Komisija, C-467/13 P, EU:C:2014:2274, t. 59., i od 12. studenoga 2014., Guardian Industries i Guardian Europe/Komisija, C-580/12 P, EU:C:2014:2363, t. 20.).

84 To je slučaj u ovom predmetu. Trajanje postupka pred Općim sudom od gotovo pet godina i devet mjeseci – koje konkretno obuhvaća razdoblje od četiri godine i dva mjeseca između, kako to tužitelj tvrdi, a tako proizlazi i iz točaka 90. do 92. pobijane presude, završetka pisanog dijela postupka i rasprave a da nije donesen nijedan postupovni akt – ne može se obrazložiti ni naravi ni složenošću predmeta kao ni njegovim kontekstom.

85 Međutim, iz razmatranja navedenih u točki 81. ove presude proizlazi da drugi dio ovog žalbenog razloga treba odbiti.

86 Stoga treći žalbeni razlog valja odbiti u cijelosti.

Četvrti žalbeni razlog koji se temelji na povredi članka 87. stavka 2. Poslovnika Općeg suda u verziji mjerodavnoj za postupak pred Općim sudom

87 Četvrtim žalbenim razlogom žalitelj tvrdi da je Opći sud povrijedio članak 87. stavak 2. Poslovnika Općeg suda u verziji mjerodavnoj za spor, naloživši PROAS-u snošenje troškova iako je, uzimajući u obzir činjenicu da obje stranke nisu uspjele u postupku povodom svojih zahtjeva, tu obvezu trebao raspodijeliti na njih.

88 U tom pogledu, prema ustaljenoj sudskoj praksi, u slučaju kad su svi drugi žalbeni razlozi odbijeni, zahtjevi koji se odnose na navodnu nepravilnost odluke Općeg suda o troškovima trebaju se odbaciti kao nedopušteni na temelju članka 58. drugog stavka Statuta Suda Europske unije, prema kojem žalba samo protiv odluke o naknadi troškova ili o njihovoj visini nije dopuštena (vidjeti u tom smislu rješenje od 13. siječnja 1995., Roujansky/Vijeće, C-253/94 P, EU:C:1995:4, t. 13. i 14., te presudu od 2. listopada 2014., Strack/Komisija, C-127/13 P, EU:C:2014:2250, t. 151.).

89 Budući da žalitelj nije uspio u pogledu prvih triju žalbenih razloga, posljednji žalbeni razlog koji se odnosi na naknadu troškova stoga treba proglasiti nedopuštenim.

90 Slijedom toga, žalbu valja odbiti u cijelosti.

Troškovi

91 Na temelju članka 184. stavka 2. Poslovnika Suda, kad žalba nije osnovana, Sud odlučuje o troškovima.

92 U skladu s člankom 138. stavkom 1. istog poslovnika, koji se na temelju članka 184. stavka 1. tog poslovnika primjenjuje na žalbeni postupak, stranka koja ne uspije u postupku dužna je, na zahtjev protivne stranke, snositi troškove.

93 Budući da PROAS nije uspio u postupku te s obzirom na to da je Komisija zatražila da on snosi troškove, treba mu naložiti snošenje troškova žalbenog postupka.

Slijedom navedenoga, Sud (peto vijeće) proglašava i presuđuje:

1. Žalba se odbija.

2. Društvu Productos Asfálticos (PROAS) SA nalaže se snošenje troškova.

Potpisi